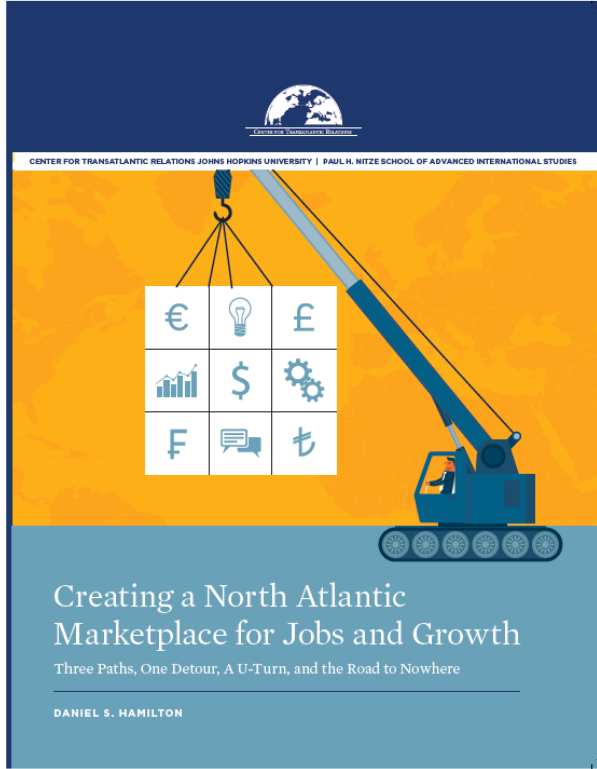

İstihdam ve Büyüme için Kuzey Atlantik Pazarı'nın Kurulması Raporu Yönetici Özeti

Kuzey Amerika ile Avrupa arasında on yıllardır süren ortaklık, süratle değişen bir dünyada istikrarlı bir çıpa olagelmıştır. Ancak günümüzde, transatlantik ortaklığın bizzat kendisi sarsılmış olup, belirsizlik içindedir. Bu durumun en iyi anlaşıldığı alan ekonomi dünyasıdır.

Amerika Birleşik Devletleri'nin her yanında ve Avrupa'nın pek çok bölgesinde seçmenler açık piyasalara kuşkuyla bakar hale gelmişlerdir. Ücretlerdeki durağanlık, gelir dağılımındaki eşitsizlikte giderek artan uçurum ve yüksek oranda işsizliğin bir türlü gerilemediği iş sahaları, otomasyon, dijitalleşme ve göç korkularıyla birleşerek, Atlantik Okyanusu'nun her iki tarafındaki ekonomik güvensizlik duygularının artmasına neden olmuştur.

Donald Trump'ın ABD Başkanı seçilmesi ve Birleşik Krallık vatandaşlarının Avrupa Birliği'nden ayrılma kararı, mevcut transatlantik belirsizlikleri daha da arttırmıştır. Bu bölünme hali ve karşılıklı olarak içe dönük yaklaşım, Kuzey Amerika'nın ve Avrupa'nın refahını, ayrıca giderek küresel ekonomideki ve daha kapsamlı küresel güvenlik sistemindeki konumunu tehdit etmektedir.

Ancak henüz fırsatlar kaçırılmamıştır. Çarpıcı siyasi gelişmeler gazete manşetlerini işgal ederken, transatlantik ekonomi güç kazanmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'yle Avrupa arasındaki ekonomik büyüme, istihdam yaratma ve ticaret alanındaki fark

kapanmaktadır. Donald Trump Asya ve Kuzey Amerika ile imzalanmış anlaşmalardan "çok kötü ticaret anlaşmaları" olarak söz edip bunlara karşı çıkarken, Trump yönetimi, Avrupa ile yapılan ekonomik müzakerelere temkinli ancak olumlu yaklaşmaktadır. Avrupalı yetkililer de Amerika Birleşik Devletleri'yle müzakerelere "zamanı geldiğinde" yeniden başlama konusunda aynı şekilde temkinli, ancak açıktırlar.

Bununla ilgili olarak dört hareket tarzı akla yatkın gözükmektedir:

Derin dondurucu: Transatlantik müzakereleri şu anda buldukları yerde, yani derin dondurucuda tutmak cazip görünmektedir. Çünkü Atlantik Okyanusu'nun her iki tarafında bulunanların da büyük çapta bir transatlantik ekonomik girişime çok fazla siyasi yatırım yapmalarının önünde önemli engeller olduğu ve yeterli teşvik edici unsurun bulunmadığı anlaşılmaktadır. Ancak ticaret, vergi ve veri gizliliğiyle ilgili henüz çözüme kavuşturulmamış sorunlar, dondurulmuş halde kalmaktan ziyade, daha da derin yaralara dönüşebilecektir. Washington ve Brüksel, aralarındaki ticaret tartışmalarına devam edip dikkatlerini dağıtır ve önemsizleşirken Çin yükselmektedir. Dünya Ticaret Örgütü'nün kendisi de tehlikeye düşebilir. Bu durumda ekonomik endişeler ve siyasi önyargılar da yoğunlaşacaktır. ABD – AB Gizlilik Kalkanı anlaşması bu alanda verilen ilk zayıf olabilecek ve bu durum, transatlantik ticarete bir soğumaya neden olabilecektir. Bunun sonucunda tarafların birbirini suçladığı, giderek olumsuz bir döngü ortaya çıkabilir. Bu, karşılıklı bir uzaklaşmadan da öteye giderek, korumacılığın ivme kazanması, üçüncü pazarlarda ABD-AB çekişmesi ve gerek Avrupalıların gerekse Amerikalıların sağlığı, emniyeti ve refahı açısından, en düşük ortak payda standartlarının uygulanması, yani kalitesiz ve ucuz ürünleri tercih eden bir tüketici grubu anlamına gelebilir. Durmak kaybetmek demektir. "Derin Dondurucu" hareket tarzı, en az direncin gösterildiği bir yol olabilir ancak sonu hiçbir yere varmayan bir yoldur.

Nitelikli Seçim: İki taraf görüş birliğinin fazla ve muhalefetin az olduğu konularda çabuk kazanç sağlamak üzere kendilerine uygun gelen, “nitelikli seçim” yapma yolunu seçebilirler. Örneğin, iki taraf arasındaki gümrük tarifelerini sıfırlayan, “Transatlantik Sıfır” olarak bilinen anlaşma konusunda birlikte çalışma taahhüdünde bulunabilirler. Ancak bu yaklaşımın kapsayıcı bir gayesi yoktur. Bunun yanı sıra, istihdam ve büyüme üzerinde çok küçük bir etkisi olabileceği gibi, veri güvenliği, vergi ve diğer konulardaki transatlantik anlaşmazlıkları da yumuşatması beklenmemektedir. Geçmişte gösterilen gayretler iki tarafın tavukları nasıl temizlediği veya ev gereçlerini nasıl onayladığı gibi konular arasında boğulup gitmiştir. Kendilerine uygun gelen, “nitelikli seçim” yapma yolu, Atlantik Okyanusu’nun her iki yakasındakileri daha sert küresel rekabete hazır hale getirmede çok az yarar sağlayacağı gibi, Brexit konusunu da ele almamakta ve diğer Avrupa ve Kuzey Atlantik ortaklarını dışlamaktadır. Bu hal tarzı biraz daha iyi bir çözüm olabilir ancak “derin dondurucu”dan çok da iyi bir çözüm değildir.

TTIP 2.0: TTIP (Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı) müzakerelerinin tadilat ve iyileştirmelerle yeniden ele alınması. TTIP 2.0 sadece yeni bir serbest ticaret anlaşması olmakla kalmayacaktır. Bu anlaşmayla, küresel ekonominin iki büyük demokratik aktörü, karşılıklı direktif ve yönetmeliklerini uyumlaştırarak, hizmetleri devreye sokarak, kaliteli küresel normlar ve kurallarla ilgili standartlar oluşturarak, derin ticari entegrasyonlarının neden olduğu, yüksek maliyetli sürtüşmeleri giderecek yeni yöntemlere öncülük edebileceklerdir. TTIP 2.0, her iki ekonomi için de en büyük potansiyel ekonomik etki sağlayan ve Atlantik Okyanusu’nun her iki tarafına da küresel rekabette daha büyük avantaj sunan bir hareket tarzı olmaya devam etmektedir. Ancak sadece mevcut TTIP’i sürdürmek, Trump yönetimiyle AB hükümetlerinin siyasi öncelikleri arasındaki önemli farklılıklarla karşı karşıya gelmek demektir. Bu anlaşmada değişiklik yapılmadıkça, söz konusu anlaşmayla, Atlantik Okyanusunun iki tarafı arasındaki düzenlemelerin uyumlaştırılmasının yaratacağı ve yatırımcılarla devletler arasındaki anlaşmazlıklara ilişkin hükümlerin ortaya çıkaracağı etkiler konusunda kamuoyundaki endişeler giderilmeyecek, daha da artacaktır. Anlaşmada, Brexit sorunu veya ABD ve AB’nin ötesindeki diğer Kuzey Atlantik ortaklarının anlaşmaya dahil edilmesinin önemi ele alınmamaktadır. TTIP hareket tarzı, siyasi açıdan bir çıkmaz sokak olabilir.

Kuzey Atlantik Pazarı: Bu hareket tarzında liderler, 2025 yılına kadar Kuzey Atlantik Pazarı’nda 5 milyon iş yaratma gayesini ortaya koyarak ve bu amaca yönelik yol haritaları ve kıstasları belirleyerek, istihdam yaratmayı ve ekonomik büyümeyi transatlantik işbirliğinin en can alıcı yerine yerleştirmektedirler. Kuzey Amerika Pazarı “derin dondurucu”nun ataletine kapılmak yerine, aktivist bir gündemi takip edecektir. Bu, görünürlüğü az bir “nitelikli seçim” yerine görünürlüğü yüksek bir politikadır. Burada amaç, bir başka tercihten “serbest ticaret anlaşması” üzerinde müzakere yapmak veya iç mevzuatı uyumlaştırmak değil, istihdam yaratmak ve büyümeyi gerçekleştirmektir. Bu yöntem, TTIP’in yeniden ısıtılmış bir şekli değildir. Bu yöntemle TTIP çerçevesinin yerini, siyasi açıdan daha anlamlı, bir dizi ikili İş ve Büyüme Anlaşmaları (JAGA) alacaktır. Bu anlaşmalarda, istihdam sağlamaya ve büyümeye yönelik ortak veya paralel stratejiler içeren, anlaşmaya imza koyan devletlerce üzerinde mutabık kalınmış bir dizi münferit ilkeye ve amaca uygun sözleşmelere dayalı taahhütler yer alacaktır. Son olarak da bu girişim çok kanallı bir girişim olacaktır. Burada ABD ile AB arasındaki tek bir iki taraflı müzakere çerçevesinin ötesine geçilerek, Birleşik Krallık ve diğer AB dışındaki müttefikler ve ortakların yanı sıra, Kanada ve Meksika’yı da içerecek bir dizi ikili anlaşma söz konusu olacaktır.

Kuzey Atlantik Pazarı transatlantik ilişkinin fabrika ayarlarına dönmelerini sağlayacak, bunu yaparken, ABD, AB ve onların en yakın Kuzey Atlantik müttefiklerinin ve ortaklarının TTIP’in ötesine geçerek, Kuzey Atlantik ülkelerinin küresel ekonomide, kuralları uygulayan değil kuralları oluşturan ülkeler olmalarını sağlayan, tamamen istihdam yaratmaya ve büyümeye odaklı daha etkili bir ortaklık çerçevesinin müzakere edilmesini sağlayacaktır. İkili JAGA anlaşmaları ülkelere halen sıkışıp kaldıkları sorunları ele almalarını mümkün kılacak yeni olanaklar sunabilecektir. Avrupalılar Amerika’nın güvenlik konusundaki taahhütlerine, bu taahhütlerin güçlü ticaret ve yatırım ilişkileriyle sağlama alınmaları halinde daha da çok bel bağlayabileceklerdir. Güçlü ve çok kanallı bir transatlantik girişim aynı zamanda Amerikalılara da, Brexit sonrası Birleşik Krallık’ın, Brexit sonrası AB’nin ve Türk müttefiklerinin, içeriye dönük olmaktan çok dışarıya dönük olmadıkları kararlılıkları konusunda da güven verebilecektir. ABD – Birleşik Krallık arasında yapılacak bir JAGA anlaşması, Londra ile Washington’a, Birleşik Krallık’ın AB’den ayrılmasını veya AB ile yıllarca sürebilecek tam kapsamlı bir serbest

ticaret anlaşması yapmasını beklemeden, pozitif bir ekonomik gündemle ilerleyebilme fırsatı sunacaktır. Güncellenmiş ve genişletilmiş bir AB-Türkiye Gümrük Birliği, ABD-Türkiye ve Birleşik Krallık-Türkiye JAGA anlaşmalarıyla birlikte ele alındığında, Türkiye'nin -- arzu ettiği takdirde -- Kuzey Atlantik ticari yapısına katılması için gerekli koşulları oluşturabilecektir.

Her şeyden öte, Kuzey Atlantik Pazarı, transatlantik dayanışmanın sorgulandığı bir dönemde, transatlantik ilişkiye yeni bir gaye ve yön duygusu kazandıracaktır. Ancak, karşılıklı içe dönük yaklaşımlar ve karşılıklı suçlama ve günah keçisi aramanın kışkırtıcı cazibesi göz önüne alındığında, böylesine cesur bir girişim belki de çok iddialı ve karmaşık görünerek, gün ışığına çıkamayabilecektir.

Bu hareket tarzlarının her birinin olumlu ve olumsuz yanları vardır. Bunlar arasında bir seçim yapma zamanı henüz gelmemiş olabilir. Ancak bu seçimi yapmanın zamanı yaklaşmaktadır.